

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Чижевської Надії Василівни

«Формування здібностей дітей 4–6 років до занять інтелектуальними видами спорту (на матеріалі шашок)» на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка

за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

У відповідності до п. 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 на кафедрі кіберспорту та інформаційних технологій Національного університету фізичного виховання і спорту України 13 листопада 2023 року Чижевською Надією Василівною було проведено публічну презентацію наукових результатів дисертації на тему: «Формування здібностей дітей 4–6 років до занять інтелектуальними видами спорту (на матеріалі шашок)» та її обговорення (науковий керівник – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор Шинкарук О. А.).

За результатами проведення публічної презентації та обговорення дисертації на засіданні кафедри кіберспорту та інформаційних технологій було прийнято рішення надати здобувачу Чижевської Надії Василівни позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

ВИСНОВОК

Актуальність теми дисертації. Інтелектуальні види спорту, в тому числі шашки, розглядають в сучасному суспільстві як інструмент розвитку дитини. Діти у віці 4–6 років активно вивчають навколишній світ та розвивають свої розумові здібності. Дослідження впливу занять шашками на когнітивний розвиток дітей дошкільного віку є актуальними через їхню потенційну користь для формування інтелектуальних та соціальних навичок у дітей в дошкільному віці. Вік 4-6 років є значущим періодом для формування когнітивних навичок. Розвиток когнітивних здібностей засобами дидактичних та інтелектуальних ігор, зокрема гри в шашки,

розглядають як один із сучасних підходів до формування особистості дитини дошкільного віку, що ґрунтується на фундаментальних дослідженнях вікової та педагогічної психології. Аналіз даних літератури та мережі Інтернет свідчить про ефективність використання інтелектуальних ігор у дітей 4-6 років, що сприяє розвитку комунікативних навичок, співпраці та засвоєнню правил, формуванню емоційної децентрації. Введення інтелектуальних видів спорту, зокрема шашок, в програму дошкільних навчальних закладів з метою розвитку когнітивних здібностей дитини, вивчення відповідного впливу занять на розвиток дитини та водночас формування ефективних критеріїв пошуку перспективних дітей для занять шашками визначено як сучасну наукову проблему. При наявності низки фундаментальних та прикладних досліджень щодо розвитку дитини, досліджень, що пов'язані з впливом гри в шашки на розвиток когнітивних здібностей дітей дошкільного віку, недостатньо. Представлена до розгляду дисертаційна робота Чижевської Надії Василівни спрямована на теоретичне та практичне вирішення викладених вище проблем.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр. 1.13 «Технологія проектування інформаційного середовища закладу вищої освіти з фізичної культури і спорту» (№ державної реєстрації: 0119U000308) та теми Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. 1.7 «Теоретико-методологічні засади розвитку кіберспорту та інтелектуальних видів спорту» (№ державної реєстрації 0121U108211). Внесок здобувача, як співвиконавця теми, полягав у розробці програми навчання гри в шашки для дітей 4–6 років та її впровадження в дошкільні установи.

Наукова новизна одержаних наукових результатів полягає в тому, що вперше:

– обґрунтовано підхід до навчання гри в шашки дітей 4–6 років в дошкільних закладах освіти для покращення когнітивних здібностей дітей та розроблено алгоритм, що містить 15 складових;

– розроблено програму навчання гри в шашки дітей 4–6 років, що містить 4 етапи і спрямована на розвиток загальних та спеціальних здібностей, серед яких інтелектуальні, комунікативні, творчі, когнітивні характеристики (логічне мислення, увага та уява), вміння планувати свої дії та їх наслідки, діяти в межах правил;

– доведено сприятливий вік дітей 4–6 років для початку занять інтелектуальними видами спорту, зокрема шашками, в якому активно розвиваються сприйняття, пам'ять, увага, логічне мислення, вміння приймати рішення, які є значущими для шашкіста;

– обґрунтовано педагогічні умови навчання гри в шашки дітей 4-6 років в закладах дошкільної освіти при проведенні гурткової роботи;

– визначено значущі якості та здібності шашкіста-початківця для формування спортивної майстерності та високого рівня гри у дорослому віці, серед яких мотивація грати, наполегливість в досягненні мети, здатність запам'ятовувати правила, позицію на дошці або гру, здібності до навчання гри в шашки, здібності до тривалої концентрації уваги;

– визначено значущість складових розвитку дитини 4–6 років для подальших занять інтелектуальними видами спорту: когнітивної, соціально-емоційної, мовленнєвої та фізичного розвитку;

– доповнено дані щодо використання тестів та показників для оцінки та визначення когнітивних здібностей дітей дошкільного віку при навчанні гри в шашки;

– підтверджено та доповнено дані щодо позитивного впливу занять інтелектуальними видами спорту на фізичний та психічний розвиток дітей.

Практичне значення полягає в розробці програми навчання гри в шашки дітей дошкільного віку, її впровадження в гурткову роботу дошкільних навчальних закладів, що дозволяє впливати на інтелектуальний розвиток дитини, сприяє підготовці дітей до школи, рекомендувати здібним до інтелектуальних видів спорту дітям займатися в спеціалізованих спортивних групах в ДЮСШ, наданні практичних рекомендацій до впровадження навчальної програми гри в шашки для дітей 4-6 років через Національну федерацію шашок України, освітні та спортивні інституції.

Результати досліджень щодо визначення когнітивних та розумових здібностей дітей 4–6 років до занять інтелектуальними видами спорту, розробки та впровадження програми навчання гри в шашки в дошкільні навчальні заклади, визначення та систематизація тестів та показників, що дозволяють визначати розумові та когнітивні здібності дітей, було впроваджено в навчальний процес кафедри кіберспорту та інформаційних технологій Національного університету фізичного виховання і спорту України при викладанні дисципліни «Інноваційні технології у практиці фізичного виховання і спорту» на 4-му курсі першого бакалаврського рівня (18 жовтня 2021 р., 11 листопада 2022 р.), про що свідчать відповідні акти. Отримані дані можуть бути використані вихователями, психологами в дитячих дошкільних установах, тренерами з інтелектуальних видів спорту, функціонерами, що істотно підвищить ефективність пошуку та підготовки дітей в інтелектуальних видах спорту, зокрема в шашках. Результати досліджень апробовано і впроваджено в практику роботи ГО «Національна федерація шашок України» (19 квітня 2023 р.), та в дошкільний заклад № 18, 28 м. Біла Церква (21 квітня 2023 р.), про що свідчать відповідні акти.

Теоретичне значення отриманих результатів. Отримані в роботі результати дозволяють систематизувати масив наукової і науково-методичної інформації, розширити існуючі уявлення щодо розвитку когнітивних здібностей дітей дошкільного віку засобами інтелектуальних видів спорту, зокрема шашок, формування системи знань щодо навчання гри в шашки, створення педагогічних умов для навчання дітей в процесі гурткової роботи.

Представлений в дисертаційній роботі системний та комплексний підхід до поставленої проблеми може стати методичною основою для подальшої розробки проблематики із деталізацією теоретичних положень і результатів досліджень для впровадження у навчальний процес і науково-дослідну роботу в спеціалізованих вищих навчальних закладах спортивного профілю та роботу федерацій з видів спорту.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, що висвітлені у дисертаційній роботі, повною мірою відповідають меті і завданням та обґрунтовані наведеними даними згідно з

результатами дослідження. Розв'язання поставлених у роботі завдань супроводжується використанням комплексу взаємозв'язаних сучасних валідних методів дослідження.

Отримані результати дослідження базуються на достатньому фактичному матеріалі, що цілком забезпечує належну достовірність і обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи та сформульованих у ній висновків. Ступінь вірогідності отриманих кількісних даних забезпечений значним обсягом дослідження, кількістю випробовуваних, отриманими цифровими даними, використанням у роботі сучасних методів дослідження та застосуванням адекватних методів математичного опрацювання матеріалів.

Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях. Основні наукові положення дисертації опубліковано в наукових журналах та представлено в тезах на науково-практичних конференціях різного рівня. В опублікованих наукових працях зі співавторами та без дисертант самостійно виконав експериментальну частину дослідження та проаналізував отримані результати.

Наукові результати дисертації висвітлені в 15 наукових публікаціях (зараховуються як 16): 3 статті (зараховуються як 3) у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, 1 стаття у періодичному науковому виданні Чорногорії, проіндексованому в базі даних Scopus (Q3) (зараховується як 2); 11 публікацій апробаційного характеру.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи було оприлюднено на XIII – XVI Міжнародних наукових конференціях молодих учених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2020 – 2023), Міжнародному конгресі «Sport. Olimpism. Sănătate» (Chişinău, 2020), III, V-VI Всеукраїнській електронній науково-практичній конференції з міжнародною участю «Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії» (Київ, 2020, 2022), щорічних науково-практичних конференціях кафедри інноваційних та інформаційних технологій у фізичній культурі і спорті (2020 – 2021), кафедри кіберспорту та інформаційних технологій Національного університету фізичного виховання і спорту України (2022-2023).

Конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист. Метою та завданням дослідження було сформульовано із науковим керівником. Автором самостійно здійснено аналіз літературних джерел, даних мережі Інтернет та передовий досвід. Також здобувач самостійно виконував порівняльний аналіз навчальних програм для дитячо-юнацьких спортивних шкіл з інтелектуальних видів спорту, визначено особливості побудови та змісту занять шашками дітей дошкільного віку, обґрунтовано доцільність занять шашками дітей 4–6 років, розроблено програму навчання гри в шашки дітей 4–6 років та оцінено вплив занять на психічний та розумовий розвиток дітей. Всі розділи власних досліджень, висновки та аналіз отриманих результатів дисертації оформлені автором самостійно. Здобувачем сформульовано висновки, які повністю відповідають поставленим завданням. Дисертанткою підготовлено матеріали для наукових публікацій та для впровадження наукових розробок у практику.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію викладено грамотною українською мовою. Структура дисертації та стиль її подання відповідають вимогам МОН України. Побудова логічна. Адекватно використано наукові терміни. Цифровий матеріал структуровано в таблицях та рисунках, що полегшує сприйняття змісту матеріалу, представленого в розділах.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. Дисертаційна робота Чижевської Надії Василівни на тему: «Формування здібностей дітей 4–6 років до занять інтелектуальними видами спорту (на матеріалі шашок)» є завершеним науковим дослідженням і за змістом повністю відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Рекомендація дисертації до захисту. Розглянувши дисертацію Чижевської Надії Василівни на тему: «Формування здібностей дітей 4–6 років до занять інтелектуальними видами спорту (на матеріалі шашок)» та наукові публікації за темою дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях, опублікованих зі співавторами, а також за результатами публічної презентації здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення вважаємо, що робота є актуальною, виконана здобувачем ступеня доктора філософії особисто, являє собою повністю завершену наукову працю, під

час підготовки якої застосовувалися сучасні методи досліджень, має наукову новизну, практичне значення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, нове розв'язання актуального наукового завдання щодо дослідження когнітивних здібностей дітей 4–6 років та впливу занять інтелектуальними видами спорту, зокрема шашками, на розумовий та фізичний розвиток дитини, розробки програми навчання гри в шашки дітей дошкільного віку, яка впливає на покращення навичок та сприяє ефективному виявленню перспективних дітей до занять інтелектуальними видами спорту, адекватне поставленій меті та містить висновки, які відповідають завданням. Було проведено метрологічну експертизу дисертаційного дослідження. У роботі відсутні порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота повністю відповідає вимогам, передбаченим пп. 6–7 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та рекомендується до захисту з метою присудження здобувачу Чижевській Надії Василівні ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Комісія рекомендує ректору НУФВСУ утворити спеціалізовану вчену раду для розгляду та проведення разового захисту дисертації Чижевської Надії Василівни з метою присудження їй ступеня доктора філософії у такому складі:

голова спеціалізованої вченої ради: Борисова Ольга Володимирівна, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, проректор з науково-педагогічної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Коробейнікова Леся Григорівна, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри психології і педагогіки Національного університету фізичного виховання і спорту України;

рецензент: Петровська Тетяна Валентинівна, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології і педагогіки Національного університету фізичного виховання і спорту України;

опонент: Пангелова Наталія Євгенівна, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

опонент: Долбишева Ніна Григорівна, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, професор, декан факультету фізичної культури і спорту, Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту.

Висновок підготувала комісія у складі:

Д.фіз.вих., професор

Ольга БОРИСОВА

Д.б.н., професор

Леся КОРОБЕЙНИКОВА

К.пед.н., професор

Тетяна ПЕТРОВСЬКА

Голова засідання,

Наталія БИШЕВЕЦЬ

К.пед.н., доцент

Підписи Борисової О., Коробейнікової О., Петровської Т., Бишевец Н. засвідчую

Наталія Бишевец відділу кадрів Університету Григорія Сковороди в Переяславі

14.11.2023